

اظهار نظر کارشناسی درباره: بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (۲۲): بخش آب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۱۹۷۹۵
کد موضوعی: ۲۵۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۲/۲۹

عنوان گزارش:
اظهار نظر کارشناسی درباره:
بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (۲۲):
بخش آب

نوع گزارش: طرح / لایحه ■، نظارتی □، راهبردی □

نام دفتر:
مطالعات زیربنایی (گروه آب)

مدیر مطالعه:
مهدی مظاهری

تهیه و تدوین:
نرجس عبدالمنافی (گروه آب)

ناظر علمی:
محمدحسن معادی رودسری

اظهار نظرکنندگان:
حسین محمدی احمدآبادی (دفتر مطالعات حقوقی)، مهتاب قراخانو (دفتر بخش عمومی)

تاریخ شروع مطالعه:
۱۴۰۳/۱/۲۰

ویراستار ادبی:
زهره عطاردی

گرافیک و صفحه آرایی:
آذر مهمان نواز

واژه‌های کلیدی:
۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۳
۲. وزارت نیرو
۳. بخش آب
۴. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی	۷
۱. مقدمه.....	۸
۲. احکام برنامه هفتم توسعه و سنجه‌های مرتبط با بخش آب.....	۹
۳. احکام مرتبط با بخش آب در ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۳ (بخش اول لایحه).....	۱۲
۴. بررسی اعتبارات مختلف مرتبط با بخش آب در جداول لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (بخش دوم لایحه).....	۱۳
۵. تحلیل کارشناسی و جمع‌بندی	۲۱
منابع و مآخذ	۲۲

فهرست جداول

جدول ۱. مواد مرتبط با بخش آب در برنامه هفتم توسعه.....	۹
جدول ۲. منابع مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (موضوع جدول ۵ پیوست جداول کلان لایحه بودجه).....	۱۴
جدول ۳. اعتبارات دستگاه‌های اجرایی ذیل دستگاه‌های سیاستگذار در بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (موضوع جدول ۷ پیوست جداول کلان لایحه بودجه).....	۱۵
جدول ۴. اعتبارات ردیف‌های متفرقه مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (موضوع جدول ۷-۱ پیوست جداول کلان لایحه بودجه).....	۱۶
جدول ۵. مجموع اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی بخش آب در لایحه بودجه ۱۴۰۳ (موضوع جدول ۱ پیوست ۱ لایحه بودجه).....	۱۷
جدول ۶. اعتبارات شرکت‌های دولتی مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه ۱۴۰۳ (موضوع جدول امور اقتصادی پیوست ۳ لایحه بودجه).....	۱۸
جدول ۷. سنجه‌های مرتبط با عملکرد خروجی‌های اصلی دستگاه‌های سیاستگذار بخش آب (موضوع جدول ۲-۷ پیوست جداول کلان لایحه بودجه).....	۲۲

اظهار نظر کارشناسی درباره: بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (۲۲): بخش آب

چکیده

لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در دو بخش احکام بودجه‌ای ماده‌واحد و جداول تفصیلی پیوست، تدوین شده و برخلاف روال سال‌های گذشته طی دو بازه زمانی مجزا به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. بخش اول، شامل ماده‌واحد در اواخر اسفندماه سال گذشته، پس از بررسی و تصویب در مجلس شورای اسلامی و تأیید و تصویب شورای نگهبان در قالب بخش اول قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ابلاغ شد. بخش دوم، شامل جداول پیوست لایحه بودجه در فروردین ماه سال ۱۴۰۳ از سوی دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. در بخش آب، اعتبارات هزینه‌ای کلیه دستگاه‌های اجرایی ذیل وزارت نیرو در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ نسبت به رقم مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ نزدیک به ۵۰ درصد رشد داشته و از ۷،۶۱۳،۵۹۴ میلیون ریال در سال ۱۴۰۲ به ۱۱،۳۸۴،۰۹۳ میلیون ریال در سال ۱۴۰۳ رسیده است. اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی ذیل وزارت نیرو مرتبط با بخش آب نیز با رشد ۵۵ درصدی از ۳۰۹،۴۷۰،۵۹۰ میلیون ریال در سال ۱۴۰۲ به ۴۸۰،۷۲۶،۲۳۷ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ رسیده است. بیشترین اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در بین شرکت‌ها و مؤسسات تابعه وزارت نیرو، مربوط به شرکت‌های مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران و شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور است. اعتبارات مربوطه برای شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ نسبت به سال ۱۴۰۲ حدود ۳۰ درصد و برای شرکت مدیریت منابع آب ایران حدود ۸۳ درصد رشد داشته است. همچنین بررسی اعتبارات کلیه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ حاکی از رشد ۵۱ درصدی این اعتبارات نسبت به سال ۱۴۰۲ است که عمده این اعتبارات نیز همانند سال‌های گذشته مربوط به برنامه‌هایی مانند آبرسانی، سدسازی، ساختمان شبکه آبیاری و زهکشی، انتقال آب، ساماندهی رودخانه‌ها، ساخت تونل، ایجاد تأسیسات فاضلاب و مجتمع‌های آبرسانی روستایی است. در خصوص اعتبارات ردیف‌های متفرقه، برای برخی از برنامه‌ها و طرح‌های بخش آب نیز اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای معادل ۱۵۹،۶۶۶،۰۰۰ میلیون ریال لحاظ شده است.

■ مسئله اصلی

لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در دو بخش احکام بودجه‌ای ماده واحد و جداول تفصیلی پیوست، تدوین شده و برخلاف روال سال‌های گذشته طی دو بازه زمانی مجزا به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. بخش اول، شامل ماده واحد در اواخر اسفندماه سال گذشته، پس از بررسی و تصویب در مجلس شورای اسلامی و تأیید و تصویب شورای نگهبان در قالب بخش اول قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ابلاغ شد. بخش دوم، شامل جداول پیوست لایحه بودجه در فروردین ماه سال ۱۴۰۳ از سوی دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. اگرچه به دلیل تصویب و ابلاغ بخش اول لایحه بودجه، امکان ایجاد تغییرات اساسی در جداول و برنامه‌ها وجود ندارد، اما در گزارش حاضر تلاش شده است وضعیت اعتبارات بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ تبیین و تشریح شود.

■ نقاط قوت و ضعف لایحه

در خصوص لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، نکته حائز اهمیت آن است که برخلاف روال جاری سال‌های گذشته، در دو بخش جداگانه تدوین و مورد بررسی قرار گرفته است. بخش اول شامل احکام ماده واحد بوده که در اسفندماه ۱۴۰۲ تصویب و ابلاغ شده و بخش دوم شامل جداول پیوست در حال حاضر در دست بررسی است. باید توجه داشت که بررسی این دو بخش به صورت مستقل، امکان تطبیق اعداد و ارقام، طرح‌ها و روند کمی بودجه‌ریزی در بخش آب را از بین برده است. همچنین در خصوص تعداد طرح‌های مربوط به اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در بخش آب (موضوع جدول ۱ پیوست لایحه بودجه) حداقل ۵۴۵ طرح مربوط به بخش آب می‌باشد که اعتبارات مربوط به این طرح‌ها نسبت به رقم مصوب در قانون بودجه ۱۴۰۲، از رشد حدود ۵۰ درصدی برخوردار بوده است. نکته قابل نقد در طرح‌های مذکور، سال شروع و پایان آنهاست که با توجه به محدودیت اعتبارات، تعدد طرح‌ها و لزوم اولویت‌بندی آنها، در برخی موارد نیاز به بازبینی و نظارت جدی دارد.

■ پیشنهادهای مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

با توجه به تصویب بخش اول لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، امکان تغییرات زیادی در قسمت دوم لایحه شامل جداول پیوست، وجود ندارد. با این وجود، یکی از مسائل قابل توجه، تعداد زیاد طرح‌های عمرانی مربوط به بخش آب است که برخی از آنها بیش از ۳۰ سال از زمان آغاز آنها گذشته و همچنان اعتباراتی به آنها اختصاص داده می‌شود. با توجه به محدودیت اعتبارات، تعدد طرح‌ها و لزوم اولویت‌بندی آنها، در برخی موارد نیاز به بازبینی و نظارت جدی وجود دارد. همچنین با توجه به ارائه سنجه‌های مرتبط با عملکرد هر دستگاه طی جداول جداگانه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، در ارتباط با سنجه‌های مرتبط با عملکرد خروجی‌های اصلی دستگاه‌های سیاستگذار بخش آب، شایان ذکر است که اولاً معیار پیشنهاد سنجه‌های عملکردی مذکور مشخص نیست و به نظر می‌رسد که بعضی از این سنجه‌ها غیرواقع بینانه ارائه شده‌اند و از طرفی دیگر ارتباط اهداف کمی سنجه‌های عملکردی نظام مدیریت یکپارچه منابع آب (موضوع ماده (۳۷) برنامه هفتم توسعه) با سنجه‌های پیشنهادی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در برخی موارد مشخص نیست. با توجه به این توضیحات، سنجه‌های عملکردی تعریف شده برای بخش آب، نیازمند بازنگری است و در غیر این صورت با توجه به غیرواقع بینانه بودن این سنجه‌ها، اجرا و تحقق اهداف آنها نیز با خلل همراه خواهد بود.

۱. مقدمه

لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ برخلاف سال‌های گذشته، در دو بخش احکام بودجه‌ای و جداول بودجه‌ای تدوین شده و طی دو مرحله در مجلس شورای اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است. بخش اول، شامل ماده واحده لایحه بودجه در اسفندماه سال ۱۴۰۲ تصویب و ابلاغ شده است. در بخش اول لایحه بودجه، بندهای مرتبط با بخش آب ذیل تبصره «۷» ارائه شده که شامل موضوعاتی از جمله اعتبارات مربوط به سیستم‌های نوین آبیاری، دریافت حق‌النظاره و مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و تمام شده آب شرب و خدمات فاضلاب بوده است.

جداول پیوست لایحه بودجه شامل اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، درآمدها و واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی و بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت نیز در فروردین‌ماه سال ۱۴۰۳ به مجلس شورای اسلامی جهت بررسی و تصویب ارائه شده است. لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در شرایطی به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است که تا زمان تهیه این گزارش، قانون برنامه هفتم پیشرفت به تصویب نهایی شورای نگهبان نرسیده است. با توجه به اهمیت برنامه‌های توسعه در جهت‌دهی به بودجه‌ریزی‌های سالیانه، لازم است در بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ به‌عنوان اولین سال اجرای برنامه هفتم، احکام و اهداف برنامه نیز مدنظر قرار گرفته و لایحه بودجه به‌لحاظ همسویی با برنامه هفتم نیز مورد توجه و بررسی قرار گیرد.

۲. احکام برنامه هفتم توسعه و سنجه‌های مرتبط با بخش آب

بودجه سالیانه رابطه تنگاتنگی با برنامه‌های توسعه پنج‌ساله دارد و حُسن تدوین آن، بر آورد اهداف برنامه‌های توسعه پنج‌ساله را به دنبال خواهد داشت. لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در شرایطی به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است که مراحل بررسی و تصویب برنامه هفتم پیشرفت در مجلس به پایان رسیده، اما تا زمان تهیه این گزارش، به تصویب شورای نگهبان نرسیده است. با فرض تصویب و تأیید این قانون توسط شورای نگهبان، مهم‌ترین سند بالادستی موجود همان احکام قانون برنامه هفتم پیشرفت است. اگرچه برخی دیگر از اسناد بالادستی کشور مانند سیاست‌های کلی منابع آب، سیاست‌های کلی محیط زیست و سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف نیز به نوعی به بخش آب مرتبط می‌شوند و باید در تدوین بودجه‌های سنواتی مورد توجه قرار گیرند، اما بررسی سوابق حاکی از آن است که عمده مواردی که به لحاظ بودجه‌ریزی باید مورد توجه قرار گیرد، احکام برنامه هفتم پیشرفت است. در جدول ۱ احکام و موضوعات مرتبط با بخش آب که در برنامه هفتم قید شده، آورده شده است.

جدول ۱. مواد مرتبط با بخش آب در برنامه هفتم توسعه

موضوع	آدرس ماده/بند																											
کمک بلاعوض دولت برای اجرای سامانه‌های نوین آبیاری	ماده (۳۳) بند «ت»																											
محاسبه تعرفه آب مصرفی کشت‌های گلخانه‌ای در نواحی و شهرک‌های کشاورزی و ... به نرخ مصوب فعالیت‌های کشاورزی	ماده (۳۳) بند «ت» تبصره «۱»																											
اهداف کمی سنجه‌های عملکردی نظام مدیریت یکپارچه منابع آب	ماده (۳۷)																											
<table border="1"> <thead> <tr> <th>سنجه عملکردی</th> <th>واحد متعارف</th> <th>هدف کمی در پایان برنامه</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>منبع تأمین آب سطحی</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۴۳/۴</td> </tr> <tr> <td>منبع تأمین آب زیرزمینی</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۳۶/۷</td> </tr> <tr> <td>منبع تأمین آب‌های غیرمتعارف (آب دریا و پساب)</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۱/۷۷۴</td> </tr> <tr> <td>کشاورزی</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۶۵</td> </tr> <tr> <td>شرب</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۹/۲</td> </tr> <tr> <td>صنعت</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۳/۷</td> </tr> <tr> <td>جبران تراز آب</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۱۵</td> </tr> <tr> <td>حفاظه محیط زیست</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۱۰/۷</td> </tr> </tbody> </table>	سنجه عملکردی	واحد متعارف	هدف کمی در پایان برنامه	منبع تأمین آب سطحی	میلیارد مترمکعب	۴۳/۴	منبع تأمین آب زیرزمینی	میلیارد مترمکعب	۳۶/۷	منبع تأمین آب‌های غیرمتعارف (آب دریا و پساب)	میلیارد مترمکعب	۱/۷۷۴	کشاورزی	میلیارد مترمکعب	۶۵	شرب	میلیارد مترمکعب	۹/۲	صنعت	میلیارد مترمکعب	۳/۷	جبران تراز آب	میلیارد مترمکعب	۱۵	حفاظه محیط زیست	میلیارد مترمکعب	۱۰/۷	
سنجه عملکردی	واحد متعارف	هدف کمی در پایان برنامه																										
منبع تأمین آب سطحی	میلیارد مترمکعب	۴۳/۴																										
منبع تأمین آب زیرزمینی	میلیارد مترمکعب	۳۶/۷																										
منبع تأمین آب‌های غیرمتعارف (آب دریا و پساب)	میلیارد مترمکعب	۱/۷۷۴																										
کشاورزی	میلیارد مترمکعب	۶۵																										
شرب	میلیارد مترمکعب	۹/۲																										
صنعت	میلیارد مترمکعب	۳/۷																										
جبران تراز آب	میلیارد مترمکعب	۱۵																										
حفاظه محیط زیست	میلیارد مترمکعب	۱۰/۷																										
تهیه برنامه اصلاح ساختار و اساسنامه‌های شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو	ماده (۳۸) بند «الف»																											
ایجاد سازوکارهای اجرایی لازم برای اجرای برنامه عمل حفاظت و مدیریت تالاب‌ها	ماده (۳۸) بند «پ»																											
دریافت عوارض از محصولات و مواد غذایی پرآب بر صادراتی	ماده (۳۸) بند «ت»																											

موضوع	آدرس ماده/ بند
ایجاد بازار مبادله آب‌های غیر متعارف با حفظ کاربری آب و جلوگیری از آلودگی و تخریب خاک توسط وزارت نیرو	ماده (۳۸) بند «ث»
لحاظ هزینه‌های نقدی و غیر نقدی انجام شده توسط خیرین حقیقی و حقوقی در احداث، توسعه و تکمیل طرح‌های آبرسانی و اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوان‌داری و احیا و توسعه منابع طبیعی به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی	ماده (۳۸) بند «ج»
تدوین طرح جامع پیشگیری و پایش (کنترل) سیلاب کشور با اولویت حوضه‌های آبریز با خطرپذیری بالا توسط وزارت نیرو	ماده (۳۸) بند «ج»
مشخص کردن نقاط گلوگاهی (سازه‌های تقاطعی فاقد آبگذری لازم برای عبور سیلاب) توسط وزارت نیرو و اقدام جهت رفع انسداد، بهسازی و اصلاح شرایط فنی و هندسی سازه‌های مذکور توسط وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی	ماده (۳۸) بند «ج» تبصره «ا»
انجام فعالیت‌های آبخیزداری و آبخوان‌داری در راستای پیشگیری و مهار سیل توسط سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور	ماده (۳۸) بند «ج» تبصره «۲»
الزامی بودن رویکرد مدیریت جامع حوضه‌های آبریز در ارتقای عملی و کاربردی حفاظت از رودخانه‌ها و مدیریت سیل در کشور	ماده (۳۸) بند «ج» تبصره «۳»
بررسی و اصلاح اهداف طرح‌های در دست اجرا توسط وزارتخانه‌های نیرو و کشاورزی از جمله طرح‌های مربوط به شبکه‌های آبیاری و زهکشی اصلی و فرعی (مستثنا کردن طرح‌های آب ژرف سیستان و بلوچستان از مفاد این بند)	ماده (۳۸) بند «ج»
انجام اقدامات لازم توسط وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی برای افزایش حجم آب استحصالی کشور	ماده (۳۸) بند الحاقی
تعیین تعرفه مشترکان آب و فاضلاب توسط وزارت نیرو	ماده (۳۹) «الف»
تأمین آب مورد نیاز منابع آب بر از پساب و آب نامتعارف و صدور مجوز استفاده از آب متعارف توسط وزارت نیرو به صورت موقت در شرایط عدم وجود امکان تأمین آب از پساب و یا آب دریا	ماده (۳۹) «ب»
هزینه‌کرد اعتبارات مصوب طرح‌های مربوط و منابع داخلی به صورت کمک‌های فنی و اعتباری جهت تکمیل و بهره‌برداری از طرح‌های شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی	ماده (۳۹) «پ»
اجرای شبکه‌های آبیاری نوین برای شرکت‌های کشت و صنعت و اراضی آبی بیش از ۱۰ هکتار	ماده (۳۹) «ث»
باز تخصیص آب مصرفی منابع بزرگ توسط وزارت نیرو	ماده (۳۹) «ج»

موضوع	آدرس ماده/بند
تدوین سند و نقشه راه سیاست (دیپلماسی) آب در چارچوب سیاست (دیپلماسی) کلان کشور توسط وزارت امور خارجه و با همکاری وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست و با هماهنگی شورای عالی امنیت ملی کشور	ماده (۳۹) بند الحاقی «۱»
تکمیل، تجهیز و ساماندهی شبکه کمی و کیفی پایش منابع آب کشور توسط وزارت نیرو	ماده (۳۹) بند الحاقی «۲»
صفر لحاظ شدن تعرفه آب، برق و گاز مشترکان خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور با رعایت مناطق جغرافیایی تاسقف الگوی مصرف توسط وزارتخانه های نفت و نیرو	ماده ۳۹ بند الحاقی «۳»
معافیت افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور و خیرین مسکن ساز از پرداخت هزینه صدور پروانه ساختمانی، عوارض شهرداری و دهیاری و هزینه انشعاب آب، فاضلاب، برق و گاز	ماده (۳۹) بند الحاقی «۴»
تجهیز منابع آبی در اختیار دستگاه های اجرایی، نهادهای عمومی غیردولتی، نهادهای انقلاب اسلامی جمهوری اسلامی ایران و نیروهای مسلح به ابزار اندازه گیری هوشمند استاندارد با همکاری وزارت نیرو	ماده (۴۰) بند «الف»
ممنوعیت آبیاری فضای سبز با استفاده از آب شرب در صورت وجود آب جایگزین به تشخیص وزارت نیرو	ماده (۴۰) بند «ب»
نصب شمارشگر (کتور) برای چاه های آب به منظور مدیریت (کنترل) اضافه برداشت از منابع آبی و اخذ جریمه برای اضافه برداشت های صورت گرفته از منابع آب زیرزمینی	ماده (۴۰) بند «پ»
تهیه نظام نامه و استقرار مدیریت مشارکتی آب با ایجاد یا تقویت تشکل های بهره برداران در هر یک از آبخوان های کشور توسط وزارت نیرو و واگذاری وظایف تصدی گری وزارت نیرو به تشکل های موجود با عقد قرارداد	ماده (۴۰) بند «ت»
ممنوعیت تردد و فعالیت هرگونه دستگاه حفاری چاه بدون مجوز وزارت نیرو و مسلوب المنفعه کردن چاه های غیر مجاز حفر شده	ماده (۴۰) بند «ج»
ممنوعیت انتقال آب بین شش حوضه آبریز داخلی برای مصارف غیر شرب	ماده (۴۰) بند «ح»
تکلیف وزارت نیرو جهت تأمین، طراحی و ساخت حداقل هشتاد درصد (۸۰٪) از آب شیرین کن های مورد نیاز استان های واقع در سواحل خلیج فارس و دریای عمان و دریای خزر را از طریق خرید تضمینی آب شیرین شده	ماده (۴۰) بند الحاقی «۱»
انجام مطالعات، تمهیدات و اقدامات لازم برای پایدار کردن شرایط دریای خزر توسط دولت	ماده (۴۰) بند الحاقی «۲»
ممنوعیت رهاسازی آب آلوده و آلوده کردن منابع آب سطحی و زیرزمینی	ماده (۴۱)

مأخذ: [۱].

۳. احکام مرتبط با بخش آب در ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۳ (بخش اول لایحه)

همان گونه که در بخش‌های قبل نیز اشاره شد، لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در دو بخش شامل احکام و جداول پیوست و در دو بازه زمانی مجزا جهت بررسی و تصویب در اختیار مجلس شورای اسلامی قرار گرفته است. بخش اول، شامل ماده واحد و تبصره‌های مربوطه، پس از تصویب در مجلس و تأیید شورای نگهبان به عنوان بخش اول قانون بودجه سال ۱۴۰۳ در اواخر اسفندماه سال گذشته ابلاغ شد. در رابطه با احکام مربوط به بخش آب، در بخش اول لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۲ و سال‌های پیشین بسیار محدود شده است. به غیر از برخی از احکام مندرج در قوانین بودجه سنوات گذشته که ماهیت غیربودجه‌ای داشته و از لایحه پیشنهادی حذف شده‌اند، موارد متعددی از احکام بودجه‌ای نیز در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ حذف شده و مغفول مانده است. همچنین موارد متعددی از احکام برنامه هفتم توسعه نیز ماهیت بودجه‌ای داشته و به نظر می‌رسد الزامات اجرایی شدن آنها از طریق اختصاص اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ که اولین سال اجرای برنامه هفتم توسعه خواهد بود، باید لحاظ شود؛ اما متأسفانه بسیاری از این موارد نیز نادیده گرفته شده است. البته ذکر این نکته ضروری است که الزاماً لحاظ تمامی موارد و احکام برنامه هفتم توسعه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ نیز امکان پذیر نبوده (مانند منوط کردن اجرای یک حکم به آیین‌نامه اجرایی) و شروع اجرا و تعیین ابعاد برخی از احکام در بازه‌های زمانی مشخص شده در آینده خواهد بود؛ لذا پیش‌بینی برنامه اعتبارات مورد نیاز آنها متناسب با زمان اجرای آنها در آینده الزامی است. در ادامه این بخش، محتوای بندهای مرتبط با بخش آب که ذیل تبصره «۷» بخش اول قانون بودجه سال ۱۴۰۳ آمده است، مرور می‌شود [۲].

تبصره «۷»

الف) دولت مکلف است معادل هشتاد و پنج درصد (۸۵٪) از اعتبار طرح‌های ذیل «برنامه توسعه زیرساخت‌های آب و خاک کشاورزی» مشتمل بر طرح‌های سامانه‌های آبیاری نوین، بازسازی و نوسازی قنوات و احداث سدهای معیشتی انتقال آب از طریق لوله به مزارع و «برنامه عرضه آب (استانی)» منوط به تأمین باقی مانده به صورت نقدی یا تأمین کارگر و مصالح یا کارکرد وسایل راه‌سازی و نقلیه یا تهاتر زمین و یا نصب شمارشگر (کنتور) هوشمند بر روی چاه دارای پروانه بهره‌برداری را به عنوان سهم کمک بلاعوض دولت تأمین و پرداخت نماید. سهم دولت در اجرای عملیات آب و خاک که جنبه عمومی دارند، تا صد درصد (۱۰۰٪) تعیین می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی تعیین سهم دولت در اجرای طرح‌های مذکور برای موارد مختلف، در راستای تشویق یکپارچه‌سازی اراضی خرد و همچنین رعایت الگوی کشت بهینه، توسط وزارت جهاد کشاورزی تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ب) در اجرای بند «ب» ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی و برای حفظ و صیانت از آبخوان‌های کشور، شرکت‌های آب منطقه‌ای استانی و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور از چاه‌های مجاز فاقد و دارای شمارشگر (کنتور) هوشمند، عوارضی به شرح زیر دریافت و به حساب ردیف درآمدی مربوط نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. معادل مبلغ واریزی پس از مبادله موافقت‌نامه از محل ردیف هزینه‌ای ذی‌ربط در جدول شماره (۹) این قانون با نسبت برابر به وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو جهت شمارشگر (کنتور) گذاری هوشمند، برنامه‌های تعادل بخشی، آبخیزداری و اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب پرداخت می‌گردد.

۱. چاه‌های مجاز دارای شمارشگر (کنتور) هوشمند بر اساس برداشت مجاز از آنها، در صورت رعایت الگوی کشت ابلاغی یا کشت محصولات اساسی کشاورزی و راهبردی (استراتژیک) کشور به ازای هر متر مکعب برداشت آب از آبخوان‌ها معادل دویست (۲۰۰) ریال و در صورت عدم رعایت شرایط مذکور معادل پانصد (۵۰۰) ریال؛

۲. چاه‌های مجاز فاقد شمارشگر (کنتور) هوشمند بر اساس سطح زیر کشت و الگوی مصرف آب تعیین شده برای مناطق و اقلیم‌های مختلف مطابق ماده (۲۶) قانون توزیع عادلانه آب، در صورت رعایت الگوی کشت ابلاغی یا کشت محصولات اساسی کشاورزی و راهبردی (استراتژیک) کشور، تا سقف ظرفیت پروانه بهره‌برداری، به ازای هر متر مکعب برداشت آب از آبخوان‌ها معادل سیصد (۳۰۰) ریال و در صورت عدم رعایت شرایط مذکور معادل هفتصد (۷۰۰) ریال؛

وزارت نیرو مکلف است از درآمدهای این محل، شمارشگر (کنتور) های هوشمند برای چاه‌های آب دارای مجوز در مناطقی که با تأیید کارگروه سازگاری با کم‌آبی استان، آبدهی آنها کمتر از نسبت مجاز حجم به زمان (دبی) مجاز مندرج در پروانه می‌باشد، تأمین و نصب نماید. برداشت بیشتر از ظرفیت پروانه بهره‌برداری، به عنوان برداشت غیرمجاز تلقی شده و طبق شرایط چاه‌های غیرمجاز به شرح زیر، برخورد خواهد شد.

میزان جریمه مربوط به برداشت آب از چاه‌های غیرمجاز حداکثر تا پایان اولین فصل کشت در صورت رعایت الگوی کشت ابلاغی یا کشت محصولات اساسی کشاورزی و راهبردی (استراتژیک) کشور به ازای هر مترمکعب حداکثر مبلغ شش هزار (۶۰۰۰) ریال و در غیر این صورت به ازای هر مترمکعب آب مبلغ دوازده هزار (۱۲،۰۰۰) ریال تعیین می‌شود که متناسب با افت سفره و حجم کسری مخزن سفره که حسب دستورالعمل ابلاغی توسط وزارت نیرو مشخص می‌شود دریافت و به ردیف درآمدی مربوط در جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل واریز می‌شود و با نسبت برابر به وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو جهت شمارشگر (کنتور) گذاری هوشمند، برنامه‌های تعادل بخشی، آبخیزداری و اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب پرداخت می‌گردد. پس از اتمام زمان مذکور، وزارت نیرو مکلف است نسبت به انسداد چاه‌های غیرمجاز (اعم از کشاورزی و غیر کشاورزی) اقدام نماید؛ به نحوی که تا پایان سال ۱۴۰۳ حداقل ده درصد (۱۰٪) از چاه‌های مذکور مسلوب‌المنفعه شوند. وزارت نیرو مکلف است با همکاری وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت، پس از تعیین تکلیف چاه‌های فاقد پروانه و نصب شمارشگر (کنتور) های حجمی به منظور جلوگیری از اضافه برداشت آب تا پایان سال نسبت به تعدیل پروانه چاه‌ها در هر دشت با رعایت مواد (۱۸)، (۱۹)، (۲۰)، (۲۶) و (۴۴) قانون توزیع عادلانه آب، اقدام نماید. دولت موظف است همزمان برنامه‌ریزی لازم جهت فراهم نمودن سازوکارهای معیشت جایگزین برای متضررین تعدیل پروانه، به نحو مقتضی اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند مشتمل بر الگوی مصرف آب محصولات کشاورزی برای مناطق و اقلیم‌های مختلف و سازوکار مسلوب‌المنفعه کردن چاه‌های غیرمجاز و چاه‌های مجاز در اماکن با کاربری غیرمجاز و اقدامات جبرانی برای بهره‌برداران از این چاه‌ها، مانند اعطای کمک‌های فنی - اعتباری به کشاورزان و ایجاد اشتغال سازگار با تغییر اقلیم و تاب‌آور برای آنها توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری وزارت نیرو تدوین و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی مکلفند گزارش تفصیلی عملکرد این بند را هر شش ماه یک‌بار به کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی ارسال نمایند.

ج) به دولت اجازه داده می‌شود مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام شده فروش هر مترمکعب آب و دفع فاضلاب را (پس از تأیید سازمان حسابرسی به‌عنوان بازرس قانونی) با بدهی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به بهره‌برداری رسیده شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی از محل ردیف درآمدی و ردیف هزینه‌ای ذی‌ربط در جدول شماره (۹) به صورت جمعی - خرجی با اعمال حساب نزد خزانه‌داری کل کشور تسویه کند. شرکت‌های ذی‌ربط مکلفند؛ تسویه حساب را در صورت‌های مالی خود اعمال کنند. سرمایه‌های مذکور معادل بدهی تسویه شده ناشی از اجرای این حکم افزایش می‌یابد.

۴. بررسی اعتبارات مختلف مرتبط با بخش آب در جداول لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (بخش دوم لایحه)

۴-۱. منابع بودجه و اعتبارات دستگاه‌های اجرایی سیاستگذار مرتبط با بخش آب

در جدول ۵ پیوست جداول کلان لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، منابع درآمدی مرتبط با دستگاه‌های مختلف آورده شده است که در این بخش، موارد مرتبط با بخش آب احصا شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول ۲. منابع مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (موضوع جدول ۵ پیوست جداول کلان لایحه بودجه) (میلیون ریال)

کدر دیف درآمدی	عنوان ردیف درآمدی	عمومی			اختصاصی			جمع		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
۱۳۰۱۰۳	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهم دولت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی تابعه وزارت نیرو	۲,۳۵۶,۳۵۱	۰	۲,۳۵۶,۳۵۱	۰	۰	۰	۰	۰	۲,۳۵۶,۳۵۱
۱۳۰۴۲۷	درآمد حاصل از واریز تا ۷ درصد درآمدهای شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو	۰	۰	۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۴۰۱۹۱	درآمد حاصل از اجرای طرح‌های مهار و تنظیم آب‌های مرزی و مشترک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵۰۱۴۱	درآمد حاصل از افزایش بهای تعرفه هر متر مکعب فروش آب شرب شهری برای مشترکان پرمصرف آب (موضوع بند «ر» ماده (۷۲) قانون جوانی جمعیت)	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۶۰۱۰۴	حق اشتراک برداشت جدید آب موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت	۸۰۰,۰۰۰	۰	۸۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸۰۰,۰۰۰
۱۶۰۱۱۲	درآمد حاصل از برداشت آب از آبخوان‌ها	۵,۰۰۰,۰۰۰	۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵,۰۰۰,۰۰۰
۱۶۰۱۹۴	درآمد حاصل از افزایش تعرفه آب و برقی مصرفی کشت‌برنج خارج از استان‌های گیلان و مازندران	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶۰۲۱۵	عوارض از بابت آب شرب به ازای هر متر مکعب ۳۰۰۰ ریال و از بابت آب صنایع آب‌بر به ازای هر متر مکعب ۲۰۰۰۰ ریال جهت خرید تضمینی آب و پساب	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۰۰۰
۳۱۰۴۰۴	منابع حاصل بابت تسویه بدهی ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه شرکت‌های دولتی بخش آب و دفع فاضلاب به دولت - (جمعی - خرجی) ۱ (موضوع بند «پ» تبصره «۷»)	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۰,۰۰۰

مأخذ: [۳].

در خصوص وضعیت درآمدی بخش آب وزارت نیرو، از محل اخذ جریمه اضافه برداشت از منابع آب زیرزمینی ۵،۰۰۰،۰۰۰ میلیون ریال و درآمد حاصل از واریز ۷ درصد درآمدهای شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو ۳۰،۰۰۰،۰۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. نکته حائز اهمیت در جدول ۲ آن است که به رغم تخصیص اعتبارات فراوان به طرح‌های مهار و تنظیم آب‌های مرزی و مشترک و گذشت چندین سال از آخرین فرصت اختصاص یافته برای تکمیل و بهره‌برداری از این طرح‌ها، همچنان به مرحله بهره‌برداری نهایی و درآمدزایی نرسیده‌اند و برای این طرح‌ها درآمدی در نظر گرفته نشده است.

در ادامه اعتبارات وزارت نیرو و شرکت‌ها، مؤسسات و سازمان‌های تابعه آن، بر اساس اطلاعات مندرج در جدول ۷ پیوست جداول کلان لایحه بودجه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول ۳. اعتبارات دستگاه‌های اجرایی ذیل دستگاه‌های سیاستگذار در بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (موضوع جدول ۷ پیوست جداول کلان لایحه بودجه) (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی دستگاه اصلی	شماره طبقه‌بندی دستگاه اجرایی	عنوان دستگاه اصلی / اجرایی	هزینه‌های ۱۴۰۲ مصوب	هزینه‌های ۱۴۰۳	تملك ۱۴۰۲ مصوب	تملك ۱۴۰۳	اختصاصی ۱۴۰۲	اختصاصی ۱۴۰۳
۱۴۳۵۰۰	۱۴۳۵۰۰	وزارت نیرو	۷,۶۱۳,۵۹۴	۱۱,۳۸۴,۰۹۳	۳۰۹,۴۷۰,۵۹۰	۴۸۰,۷۲۶,۲۳۷	۴۲,۰۵۰,۰۰۰	۸۹,۶۶۳,۶۳۶
۱۴۳۵۰۰	۱۴۳۵۰۰	وزارت نیرو	۳,۵۹۷,۹۸۰	۶,۲۱۱,۷۷۵	۴۰۲,۰۰۰	۱۹,۳۵۴,۱۶۷	۵۰,۰۰۰	۳۰,۰۵۰,۰۰۰
۱۴۳۵۰۰	۱۴۳۵۲۰	مؤسسه تحقیقات آب	۳۹۳,۵۵۹	۵۰۷,۷۴۰	۱۲۰,۰۰۰	۲۶۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰
۱۴۳۵۰۰	۱۴۳۵۳۰	سازمان توسعه و بهره‌برداری فناوری‌های نوین آب‌های جوی	۰	۴۳۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	-	-
۱۴۳۵۰۰	۲۱۶۵۰۰	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، مادر تخصصی	۰	۰	۱۳۱,۴۸۸,۲۱۵	۱۷۱,۷۲۸,۲۰۵	-	-
۱۴۳۵۰۰	۲۱۹۷۰۰	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۰	۰	۱۳۰,۰۰۷,۸۶۵	۲۳۷,۸۶۶,۷۸۵	-	-
۱۴۳۵۰۰	۲۱۹۸۰۰	شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران	۰	۰	۴۱,۲۷۵,۰۱۰	۴۲,۲۳۰,۰۸۰	-	-

مآخذ: [۳ و ۴].

اعتبارات هزینه‌ای کلیه دستگاه‌های اجرایی مربوط به بخش آب وزارت نیرو در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ نسبت به رقم مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۲، نزدیک به ۵۰ درصد رشد داشته و از ۷،۶۱۳،۵۹۴ میلیون ریال در سال ۱۴۰۲ به ۱۱،۳۸۴،۰۹۳ میلیون ریال در سال ۱۴۰۳ رسیده است. اعتبارات طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به دستگاه‌های اجرایی وابسته به وزارت نیرو (بخش آب) نیز با رشد ۵۵ درصدی از ۳۰۹،۴۷۰،۵۹۰ میلیون ریال در سال ۱۴۰۲ به ۴۸۰،۷۲۶،۲۳۷ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ رسیده است. بیشترین اعتبارات طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای در بین شرکت‌ها و مؤسسات تابعه وزارت نیرو، مربوط به شرکت‌های مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور و مدیریت منابع آب ایران است. اعتبارات مربوطه برای شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ نسبت به سال ۱۴۰۲، حدود ۳۰ درصد و برای شرکت مدیریت منابع آب ایران حدود ۸۳ درصد رشد داشته است.

۲-۴. اعتبارات ردیف‌های متفرقه مرتبط با بخش آب

جدول ۴ اعتبارات مرتبط با بخش آب در ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه (جدول ۷-۱ پیوست جداول کلان لایحه بودجه) سال ۱۴۰۳ را نشان می‌دهد. بر این اساس، اعتبار هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای به ترتیب معادل ۱،۰۰۰ و ۱۵۹،۶۶۵،۰۰۰ میلیون ریال برای برخی از برنامه‌ها و طرح‌های بخش آب در ردیف‌های متفرقه لایحه لحاظ شده است.

جدول ۱.۴. اعتبارات ردیف‌های متفرقه مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳
(موضوع جدول ۷-۱ پیوست جداول کلان لایحه بودجه) (میلیون ریال)

لایحه ۱۴۰۳			موضوع	عنوان دستگاه	کد دستگاه	شماره طبقه‌بندی	شماره طبقه‌بندی مصوب ۱۴۰۲
جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای					
۸,۰۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۰	تأمین زیرساخت مسکن	وزارت نیرو	۱۴۳۵۰۰	۳	۵۲۰۰۰۱
۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۰	احداث و تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام مهار، تأمین و انتقال آب و طرح‌های برقایی کشور از محل انتشار اوراق مالی اسلامی	وزارت نیرو	۱۴۳۵۰۰	۹۸	۵۳۰۰۷۷
۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰	وزارت نیرو- مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام شده فروش هر متر مکعب آب و دفع فاضلاب موضوع بند «پ» تبصره «۷» جمع- خرجی	وزارت نیرو	۱۴۳۵۰۰	۹۹	
۲,۱۰۰,۰۰۰	۲,۱۰۰,۰۰۰	۰	وزارت نیرو- اعتبارات موضوع بند «ت» ماده (۳۷) قانون برنامه هفتم موضوع عوارض صادراتی محصولات آب‌بر جهت اجرای الگوی کشت	وزارت نیرو	۱۵۱۰۰۰	۱۲۳	۵۳۰۰۸۱
۶۶۰,۰۰۰	۶۶۰,۰۰۰	۰	اجرای طرح‌های عمرانی مربوط به اولویت نگهداری و مرمت سازه‌های آبی در دست بهره‌برداری توسط شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان از محل حق اشتراک برداشت جدید آب (ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت)	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۲۱۹۷۰۰	۱۵۴	۵۳۰۰۰۷
۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	ساماندهی رودخانه‌های کشور از محل درآمد حاصل از مازاد مصالح رودخانه‌ای (موضوع مازاد درآمد قرارداد مزایده بهره‌برداری از مصالح مازاد رودخانه‌ای بین شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان و پیمانکاران و بهره‌برداران شن و ماسه دارای صلاحیت به شرط واریز حقوق دولتی و رعایت ملاحظات محیط زیستی)	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۲۱۹۷۰۰	۱۵۵	۵۳۰۰۲۶
۱۴۵,۰۰۰	۱۴۵,۰۰۰	۰	اجرای طرح‌های تعادل بخشی و تغذیه مصنوعی آب‌های زیرزمینی و کمک‌های فنی و اعتباری برای نصب کنتور هوشمند حجمی آب (ماده (۵۷) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت)	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۲۱۹۷۰۰	۱۵۶	۵۳۰۰۳۵
۱,۵۰۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۰	تعادل بخشی، آبخیزداری و اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب (بند «ب» تبصره «۷»)	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۲۱۹۷۰۰	۱۵۷	۵۳۰۰۴۲
۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۰	مطالعات و اکتشاف آب‌های ژرف- با اولویت زابل و طبس	معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور	۱۰۱۰۵۲	۲	۵۵۰۰۵۵
۷۵۰,۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰	۰	تقویت اعتبارات طرح‌های فاضلاب شهرهای دارای تنش و مشارکت با خیرین برای آبرسانی به روستاهای دارای تنش	وزارت نیرو	۱۴۳۵۰۰	۷۳	۵۵۰۰۲۵
۶۱,۶۰۰,۰۰۰	۶۱,۶۰۰,۰۰۰	۰	تأمین آب، آبرسانی اضطراری به شهرها و روستاها با اولویت مشارکت بخش غیردولتی و جبران حبابه‌های قانونی منتقل شده به بخش شرب	وزارت نیرو	۱۴۳۵۰۰	۷۴	۵۵۰۰۰۲
۲,۵۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۰	بازسازی و مرمت آب‌بندان، هوتک و سردهنه‌ها و دیواره‌سازی رودخانه‌ها (۵۰ درصد از طریق وزارت نیرو و ۵۰ درصد از طریق وزارت جهاد کشاورزی)	وزارت نیرو	۱۴۳۵۰۰	۷۵	۵۵۰۱۲۱

لایحه ۱۴۰۳			موضوع	عنوان دستگاه	کد دستگاه	شماره طبقه‌بندی	شماره طبقه‌بندی مصوب ۱۴۰۲
جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای					
۶۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۰	وزارت نیرو - سازمان توسعه و بهره‌برداری فناوری‌های نوین آب‌های جوی	سازمان توسعه و بهره‌برداری فناوری‌های نوین آب‌های جوی	۱۴۳۵۳۰	۷۶	۵۵۰۰۹۰
۲۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	ساماندهی رودخانه‌کشف رود	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۲۱۹۷۰۰	۱۰۳	۵۵۰۰۳۳
۱۵۹۰۶۶۶,۰۰۰	۱۵۹۰۶۶۵,۰۰۰	۱,۰۰۰	جمع				

مأخذ: [۳].

در ردیف‌های متفرقه مربوط به بخش آب، بیشترین اعتبار پیش‌بینی شده مربوط به موضوع «احداث و تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام مهار، تأمین و انتقال آب و طرح‌های برق‌بندی کشور از محل انتشار اوراق مالی اسلامی» با اعتباری بالغ بر ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال و بعد از آن اعتبارات مربوط به «تأمین آب، آبرسانی اضطراری به شهرها و روستاها» و معادل ۶۱,۶۰۰,۰۰۰ میلیون ریال است. همچنین مبلغ ۱,۵۰۰,۰۰۰ میلیون ریال برای «تعداد بخشی، آبخیزداری و اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب (بند «ب» تبصره «۷»))» در جدول اعتبارات ردیف‌های متفرقه لحاظ شده است. اعتبارات مربوط به «مطالعات و اکتشاف آب‌های ژرف - با اولویت زابل و طبس» نیز ۲,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال و دستگاه مربوطه معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور در نظر گرفته شده است.

۳-۴. اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای مرتبط با بخش آب

اعتبارات طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای مربوط به بخش آب که از جدول ۱ پیوست ۱ لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ احصا شده است، در قالب جدول ۵ ارائه می‌شود.

جدول ۵. مجموع اعتبارات طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی بخش آب در لایحه بودجه ۱۴۰۳ (موضوع جدول ۱ پیوست ۱ لایحه بودجه) (میلیون ریال)

مصوب ۱۴۰۲	برآورد ۱۴۰۳	درصد رشد
۲۹۳,۵۶۷,۰۷۰	۴۴۴,۶۰۸,۵۶۰	۵۱

مأخذ: [۳ و ۴].

بررسی اعتبارات طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای مربوط به بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ حاکی از رشد ۵۱ درصدی این اعتبارات نسبت به سال ۱۴۰۲ است که عمده این اعتبارات نیز همانند سال‌های گذشته مربوط به برنامه‌هایی مانند آبرسانی، سدسازی، ساختمان شبکه آبیاری و زهکشی، انتقال آب، ساماندهی رودخانه‌ها، ساخت تونل، ایجاد تأسیسات فاضلاب و مجتمع‌های آبرسانی روستایی است. این اعتبارات جهت اجرای طرح‌های عمرانی مربوطه در اختیار وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه از جمله شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران، شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور، مؤسسه تحقیقات آب، شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران و سازمان توسعه و بهره‌برداری فناوری‌های نوین آب‌های جوی قرار گرفته است. شایان ذکر است با توجه به تغییرات ایجاد شده در نگارش لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، اطلاعات مربوط به طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای بخش آب، از جدول ۱ پیوست ۱ لایحه بودجه احصا شده است. نظر به اینکه همانند سنوات گذشته سرجمع این اعتبارات در جداول پیوست بودجه ارائه نشده، احتمال وجود اندکی مغایرت در ارقام

ارائه شده قابل پیش‌بینی خواهد بود.

نکته حائز اهمیت در خصوص طرح‌های مربوط به بخش آب، مندرج در جدول ۱ پیوست ۱ لایحه بودجه، سال آغاز و پایان طرح‌های عمرانی تعریف شده است. بدین معنا که در مواردی به‌رغم اینکه بیش از ۴۰ سال از زمان آغاز این طرح‌ها می‌گذرد، اما همچنان به اتمام نرسیده و مشمول دریافت اعتبار هستند و به‌نظر می‌رسد صرف وجود ردیف در قوانین بودجه سالیان قبل، موجب تکرار چندین ساله آنها در قوانین بودجه سنواتی شده است. در خصوص مواردی از این قبیل لازم است برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی مبنی بر زمان‌بندی اتمام این طرح‌ها و پروژه‌ها تدوین و در اختیار مجلس شورای اسلامی به‌عنوان عالی‌ترین نهاد نظارتی کشور قرار گیرد.

۴-۴. اعتبارات مرتبط با شرکت‌های دولتی بخش آب

در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، بودجه شرکت‌های دولتی در قالب پیوست ۳ ارائه شده است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ اعتبارات مربوط به ۳۰ شرکت آب منطقه‌ای استانی، شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان، شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور، شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران و شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران به تفکیک و به‌شرح جدول ۱۶ ارائه شده است.

جدول ۱۶. اعتبارات شرکت‌های دولتی مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه ۱۴۰۳
(موضوع جدول امور اقتصادی پیوست ۳ لایحه بودجه) (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	نام شرکت	درآمد	هزینه	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی
				سهام منابع عمومی دولت	سهام منابع داخلی	
۲۱۰۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای تهران	۱۱,۰۹۳,۹۶۹	۱۱,۰۹۳,۹۶۹	۱,۰۰۰	۳,۹۰۰,۰۰۰	۹۱۵,۰۰۰
۲۱۰۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای فارس	۶,۵۲۱,۱۷۳	۶,۵۲۱,۱۷۳	۱,۰۰۰	۳۱۳,۰۰۰	۱,۱۵۲,۰۰۰
۲۱۱۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اصفهان	۱۱,۷۶۹,۷۰۵	۱۱,۷۶۹,۷۰۵	۱,۰۰۰	۳,۲۵۰,۰۰۰	۱,۶۰۳,۰۰۰
۲۱۱۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان رضوی	۵,۲۹۶,۱۳۵	۵,۲۹۶,۱۳۵	۱,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰	۶۷۰,۰۰۰
۲۱۲۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمانشاه	۲,۵۴۸,۰۶۷	۲,۵۴۸,۰۶۷	۱,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۵۴,۰۰۰
۲۱۳۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمان	۴,۵۲۲,۵۶۸	۴,۵۲۲,۵۶۸	۱,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۳۳۰,۰۰۰
۲۱۳۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سیستان و بلوچستان	۱,۷۰۹,۹۵۷	۱,۷۰۹,۹۵۷	۰	۰	۱۹۶,۰۰۰
۲۱۴۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای هرمزگان	۱,۸۴۹,۶۴۱	۱,۸۴۹,۶۴۱	۰	۰	۳۴۶,۰۰۰
۲۱۴۵۰۰	شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان	۷۰,۹۸۴,۸۷۹	۷۰,۹۸۴,۸۷۹	۱,۰۰۰	۸,۴۸۱,۹۳۰	۱۰,۳۳۷,۴۲۵

هزینه‌های سرمایه‌های از محل منابع داخلی	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		هزینه	درآمد	نام شرکت	شماره طبقه‌بندی
	سهام منابع داخلی	سهام منابع عمومی دولت				
۱۸۳,۰۰۰	۱۳۵,۰۰۰	۱,۰۰۰	۳,۷۸۱,۶۰۶	۳,۷۸۱,۶۰۶	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان غربی	۲۱۶۰۰۰
۱۴۰,۰۰۰	۰	۱۷۱,۷۲۸,۲۰۵	۱,۶۰۷,۹۰۰	۱,۶۲۷,۹۰۰	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، مادر تخصصی	۲۱۶۵۰۰
۳۶۷,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۴,۰۸۳,۳۳۷	۴,۰۸۳,۳۳۷	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گیلان	۲۱۸۵۰۰
۸۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۳,۰۳۵,۷۲۲	۳,۰۳۵,۷۲۲	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مازندران	۲۱۹۰۰۰
۷۲۶,۸۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۶,۵۷۳,۷۹۱	۶,۵۷۳,۷۹۱	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی	۲۱۹۵۰۰
۸۳۵,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۴,۲۸۵,۸۱۶	۴,۲۸۵,۸۱۶	شرکت سهامی آب منطقه‌ای یزد	۲۱۹۶۰۰
۳۶۰,۰۰۰	۰	۲۳۷,۸۶۶,۷۸۵	۷,۷۲۸,۶۶۱	۷,۷۲۸,۶۶۱	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۲۱۹۷۰۰
۹۰۰,۰۰۰	۲۱,۸۱۱,۷۶۴	۴۲,۷۳۰,۰۸۰	۳۱,۲۱۰,۹۷۵	۳۱,۲۱۰,۹۷۵	شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران	۲۱۹۸۰۰
۲۷۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۷۵۳,۰۴۱	۱,۷۵۳,۰۴۱	شرکت سهامی آب منطقه‌ای زنجان	۲۱۹۹۰۰
۹۰,۰۰۰	۰	۰	۱,۲۸۱,۲۳۷	۱,۲۸۱,۲۳۷	شرکت سهامی آب منطقه‌ای لرستان	۲۹۴۹۲۰
۱۹۱,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۳۱۲,۷۲۶	۱,۳۱۲,۷۲۶	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان شمالی	۲۹۴۹۳۰
۱۸۴,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۴۰,۴۵۹	۱,۰۴۰,۴۵۹	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان جنوبی	۲۹۴۹۴۰
۷۷۸,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۵۰۳,۸۳۴	۱,۵۰۳,۸۳۴	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد	۲۹۴۹۵۰
۷۴۵,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۸۰۵,۴۷۸	۱,۸۰۵,۴۷۸	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قزوین	۲۹۴۹۶۰

هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		هزینه	درآمد	نام شرکت	شماره طبقه‌بندی
	سهام منابع داخلی	سهام عمومی دولت				
۹۹۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۵۱۶,۲۰۰	۱,۵۱۶,۲۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قم	۲۹۴۹۷۰
۴۶۷,۰۰۰	۴۲,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۱۹۸,۰۴۴	۱,۱۹۸,۰۴۴	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سمنان	۲۹۴۹۸۰
۵۸۷,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۲,۲۷۴,۳۹۹	۲,۲۷۴,۳۹۹	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مرکزی	۲۹۴۹۹۰
۵۲۲,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۲۴۵,۱۶۶	۱,۲۴۵,۱۶۶	شرکت سهامی آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری	۲۹۵۰۰۰
۴۱۰,۰۰۰	۸۳,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۸۸۱,۹۹۳	۱,۸۸۱,۹۹۳	شرکت سهامی آب منطقه‌ای بوشهر	۲۹۵۰۱۰
۱۶۲,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۴۹۶,۰۸۲	۱,۴۹۶,۰۸۲	شرکت سهامی آب منطقه‌ای ایلام	۲۹۵۰۲۰
۶۴,۰۰۰	۳۸,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۲۳۵,۹۹۵	۱,۲۳۵,۹۹۵	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کردستان	۲۹۵۰۳۰
۱۴۷,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۳۲۸,۰۳۸	۱,۳۲۸,۰۳۸	شرکت سهامی آب منطقه‌ای همدان	۲۹۵۰۴۰
۳۳,۰۰۰	۶۵,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۶۶,۱۶۶	۱,۰۶۶,۱۶۶	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان	۲۹۵۰۵۰
۱,۰۲۲,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۴,۲۲۳,۹۸۶	۴,۲۲۳,۹۸۶	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اردبیل	۲۹۵۰۶۰
۷۶۵,۰۰۰	۰	۰	۲,۰۹۳,۸۵۰	۲,۰۹۳,۸۵۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای البرز	۲۹۵۳۸۰

مأخذ: [۳].

در بین شرکت‌های استانی، شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان با ۷۰,۹۸۴,۸۷۹ میلیون ریال و پس از آن شرکت آب منطقه‌ای اصفهان با ۱۱,۷۶۹,۷۰۵ میلیون ریال، بیشترین میزان درآمد و شرکت آب منطقه‌ای خراسان جنوبی با ۱,۰۴۰,۴۵۹ میلیون ریال کمترین درآمد را دارند. در زمینه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز شرکت آب و برق خوزستان با ۸,۴۸۲,۹۳۰ میلیون ریال و پس از آن شرکت آب منطقه‌ای تهران با ۳,۹۰۱,۰۰۰ میلیون ریال از محل منابع عمومی و منابع داخلی بیشترین مقدار اعتبارات را دارند. در خصوص شرکت‌های مادر تخصصی تابعه وزارت نیرو، اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، برای شرکت مدیریت منابع آب ایران ۲۳۷,۸۶۶,۷۸۵ میلیون ریال و برای شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور ۱۷۱,۷۲۸,۲۰۵ میلیون ریال از محل منابع عمومی دولت اعتبار در نظر گرفته شده است.

۵. تحلیل کارشناسی و جمع بندی

برخلاف روال سال های گذشته، لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ به صورت دومر حله ای به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. در مرحله اول احکام ماده واحده و سقف های کلان منابع و مصارف و در مرحله دوم نیز جداول و پیوست های تفصیلی مورد بررسی قرار می گیرند. همچنین در احکام درج شده در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در بخش آب، موارد مربوط به بخش آب نسبت به سال های گذشته به شدت تقلیل یافته است. از جمله موارد محذوف (به عنوان مثال نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۲) می توان به موضوع ساماندهی و مدیریت رودخانه ها، انتقال آب و شیرین سازی و تأمین آب شرب از دریا اشاره کرد.

در بخش درآمدی، منابع اعتبارات بخش آب در جداول تفصیلی در بخش ردیف های درآمدی (موضوع جدول ۵ پیوست جداول کلان لایحه بودجه) و اعتبارات دستگاه های اجرایی ذیل دستگاه های سیاستگذار در بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (موضوع جدول ۷ پیوست جداول کلان لایحه بودجه) ارائه شده است. همچنین شایان ذکر است که براساس این جداول اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای مربوط به دو دستگاه مهم ذیل بخش آب، شرکت های مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور و مدیریت منابع آب ایران، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ به ترتیب معادل ۳۰ و ۸۳ درصد رشد داشته است.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، اعتبارات قابل قبولی برای بخش آب از ردیف های متفرقه (موضوع جدول ۷-۱ پیوست جداول کلان لایحه بودجه) لحاظ شده است. برخی از طرح های مهم ذیل این جدول و اعتبار مربوط به آن عبارتند از: اعتبار تملک احداث و تکمیل طرح های نیمه تمام مهار، تأمین و انتقال آب و طرح های برقایی کشور از محل انتشار اوراق مالی اسلامی (معادل ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال)، اعتبار تملک تأمین آب، آبرسانی اضطراری به شهرها و روستاها با اولویت مشارکت بخش غیردولتی و جبران حبابه های قانونی منتقل شده به بخش شرب (معادل ۶۱,۶۰۰,۰۰۰ ریال) و اعتبار تملک مطالعات و اکتشاف آب های ژرف- با اولویت زابل و طیس (معادل ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال).

در خصوص تعداد طرح های مربوط به اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در بخش آب (موضوع جدول ۱ پیوست ۱ لایحه بودجه) حداقل ۵۴۵ طرح مربوط به بخش آب است که برای طرح های مذکور در لایحه ۱۴۰۳ اعتباری برابر حدود ۴۴۴,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال لحاظ شده است که نسبت به رقم مصوب در قانون بودجه ۱۴۰۲، از رشد حدود ۵۰ درصدی برخوردار می باشد. نکته قابل نقد در طرح های مذکور، سال شروع و پایان آنهاست که با توجه به محدودیت اعتبارات، تعدد طرح ها و لزوم اولویت بندی آنها، در برخی موارد نیاز به بازبینی و نظارت جدی دارد.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، سنجه های مرتبط با عملکرد هر دستگاه نیز طی جداول جداگانه ای ارائه شده اند. همچنین در ارتباط با بخش آب سنجه های مذکور در جدول ۱۷ ارائه گردیده اند. در ارتباط با سنجه های مرتبط با عملکرد خروجی های اصلی دستگاه های سیاستگذار بخش آب، شایان ذکر است که اولاً معیار پیشنهاد سنجه های عملکردی مذکور مشخص نیست و به نظر می رسد که بعضی از این سنجه ها غیر واقع بینانه ارائه شده اند. به عنوان مثال، معیار پیشنهاد سنجه های احیا و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی و کاهش مصرف (کاهش برداشت) به میزان ۳ میلیارد متر مکعب و همچنین افزایش جمعیت تحت پوشش خدمات جمع آوری و تصفیه بهداشتی فاضلاب شهرهای اولویت دار به میزان ۵ درصد مشخص نیست. ثانیاً، ارتباط اهداف کمی سنجه های عملکردی نظام مدیریت یکپارچه منابع آب (موضوع ماده ۳۷) بر نامه هفتم توسعه) با سنجه های پیشنهادی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در برخی موارد مشخص نیست. در این راستا، تفکیکی بین سنجه های منبع تأمین آب سطحی و زیرزمینی لحاظ نشده است و همچنین سنجه های پیشنهادی در لایحه، تفکیکی برای اصلاح، کاهش یا افزایش مصارف بخش های مختلف کشاورزی و صنعت قائل نمی شود. نکته قابل ذکر دیگر آن است که در سنجه های پیشنهادی در لایحه بودجه ۱۴۰۳ در بخش آب، ارتباط و هماهنگی عرضی منطقی مشاهده نمی شود. طی این سنجه ها، افزایش استفاده از منابع آب های سطحی و تأمین پایدار آب شرب شهرها و روستاها برای آحاد جامعه که هر دو به اضافه برداشت از منابع آب منجر خواهد شد، پیشنهاد شده است. از طرف دیگر، سنجه احیا و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی و کاهش مصرف از این منابع (کاهش برداشت) نیز پیشنهاد شده است که در تعارض مستقیم با دو سنجه قبلی بوده و در مجموع عملکرد لایحه بودجه ۱۴۰۳ در بخش آب را با خلل مواجه می سازد.

جدول ۷. سنجه‌های مرتبط با عملکرد خروجی‌های اصلی دستگاه‌های
سیاستگذار بخش آب (موضوع جدول ۷-۲ پیوست جداول کلان لایحه بودجه)

پیش‌بینی مقدار ۱۴۰۳	سنجه عملکرد	اهم خروجی‌ها و محصولات اصلی
۹	میلیارد مترمکعب	تأمین پایدار آب شرب شهرها و روستاها برای آحاد جامعه
۵	درصد	افزایش جمعیت تحت پوشش خدمات جمع‌آوری و تصفیه بهداشتی فاضلاب شهرهای اولویت‌دار
۲۰۰	میلیون مترمکعب در سال	افزایش استفاده از آب‌های غیر متعارف در مصارف شرب و صنعت (آب دریا و پساب)
۳	میلیارد مترمکعب	احیا و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی و کاهش مصرف از این منابع (کاهش برداشت)
۷۰۰	میلیون مترمکعب در سال	افزایش استفاده از منابع آب‌های سطحی با ملاحظات زیست‌محیطی
۲	تعداد ضوابط	تهیه و به‌روزرسانی ضوابط برق و آب و آبفا
۲,۰۰۰,۰۰۰	نفر ساعت	آموزش کارکنان صنعت

مأخذ: همان.

منابع و مأخذ

۱. برنامه هفتم توسعه.
۲. قانون بودجه سال ۱۴۰۳ (بخش اول، ماده واحده).
۳. لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ - بخش دوم.
۴. قانون بودجه سال ۱۴۰۲.

گزیده سیاستی

اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای بخش آب وزارت نیرو در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ نسبت به سال گذشته، به ترتیب ۵۵ و ۵۰ درصد رشد داشته است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir